

วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐานแต่ละงานทั้ง 8 งาน ทั้งด้านการให้บริการและด้านการสนับสนุน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นพยาบาลในโรงพยาบาลชุมชนตั้งแต่ขนาด 60 เตียงลงมา ที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือ อันประกอบด้วยเขต 5 และ เขต 6 ซึ่งมี 19 จังหวัด ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างประชากรโดยการแยกประเภทโรงพยาบาลชุมชน ภาคเหนือ ออกเป็นโรงพยาบาลขนาด 60 เตียง มีจำนวน 6 โรงพยาบาล โรงพยาบาลขนาด 30 เตียง มีจำนวนโรงพยาบาล 23 โรงพยาบาล และโรงพยาบาลขนาด 10 เตียง มีจำนวนโรงพยาบาล 64 โรงพยาบาล ต่อจากนั้นจึงสุ่มตัวอย่างโรงพยาบาล ร้อยละ 50 ของกลุ่มโรงพยาบาลแต่ละขนาด โดยการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) ได้โรงพยาบาลขนาด 60 เตียง 3 โรงพยาบาล มีพยาบาลวิชาชีพ 39 คน และโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง 12 โรงพยาบาลมีพยาบาลวิชาชีพ 80 คน และโรงพยาบาลขนาด 10 เตียง 32 โรงพยาบาล มีพยาบาลวิชาชีพ 100 คน และได้ทำการศึกษารoles บทบาทของพยาบาลวิชาชีพทุกคน ในโรงพยาบาลที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยไม่จำกัดอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่ง มีจำนวนทั้งหมด 219 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐานทั้ง 8 งาน ทั้งด้านการให้บริการและด้านการสนับสนุน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยลักษณะของงานการให้การพยาบาล การศึกษาค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับการสาธารณสุขมูลฐาน และกิจกรรมของพยาบาลในงานสาธารณสุขมูลฐาน จากหนังสือ วารสาร รายงานต่าง ๆ คู่มือปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานสำหรับเจ้าหน้าที่

ระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล ของกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งจากการสัมภาษณ์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องในงานสาธารณสุขมูลฐานทั้งระดับผู้บริหารและระดับปฏิบัติการ

แบบสอบถามที่ใช้ เป็นเครื่องมือครั้งนี้แบ่ง เป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของพยาบาล ใต้แก่ อายุ สถานภาพการสมรส ตำแหน่งการทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน วุฒิบัตรที่ได้รับ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะทั่วไปของโรงพยาบาลชุมชน ใต้แก่ ขนาดของโรงพยาบาล ระยะเวลาที่เริ่มดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานของโรงพยาบาล และการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน โดยใช้อาสาสมัครในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐาน ทั้งด้านการให้บริการและด้านการสนับสนุนงานที่ได้กระทำแล้ว โดยแบบสอบถามได้ จำแนกออกเป็นแต่ละงาน ใช้มาตราส่วนให้ค่า (rating scale) 4 ระดับ ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นบทบาทของพยาบาลในงานสาธารณสุขมูลฐานทางข่ามือ และส่วนที่เป็นความถี่ของบทบาทพยาบาลอยู่ทางคานข่ามือ ดังตัวอย่าง ดังนี้

งานสุขศึกษา

ข้อ	บทบาท	ทำมาก	ทำปานกลาง	ทำน้อย	ไม่ได้ทำ
	ด้านการสนับสนุน				
1.	ร่วมมือกับ ผสส. อสม. ในการให้สุขศึกษา เพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน	4	3	2	1
2.	เป็นครูฝึกอบรมให้กับ ผสส. อสม. เกี่ยวกับการสอนสุขศึกษาในชุมชน	4	4	2	1

แบบสอบถามครั้งนี้ประกอบด้วยงานสาธารณสุขมูลฐาน ทั้งด้านการให้บริการ และด้านการสนับสนุนงานทั้ง 8 งาน มี 88 ข้อคำถามดังนี้

1. งานสุขศึกษา ด้านการให้บริการ 6 ข้อ ด้านการสนับสนุน 6 ข้อ
2. งานโภชนาการ ด้านการให้บริการ 7 ข้อ ด้านการสนับสนุน 8 ข้อ
3. งานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมและการจัดหาน้ำสะอาด ด้านการให้บริการ 3 ข้อ ด้านการสนับสนุน 2 ข้อ
4. งานอนามัยแม่และเด็ก และการวางแผนครอบครัว ด้านการให้บริการ 10 ข้อ ด้านการสนับสนุน 8 ข้อ
5. งานสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ด้านการให้บริการ 5 ข้อ ด้านการสนับสนุน 4 ข้อ
6. งานควบคุมโรคในท้องถิ่น ด้านการให้บริการ 4 ข้อ ด้านการสนับสนุน 7 ข้อ
7. งานรักษาพยาบาลโรคง่าย ๆ ที่พบอยู่ในท้องถิ่น ด้านการให้บริการ 5 ข้อ ด้านการสนับสนุน 7 ข้อ
8. งานจัดหายาที่จำเป็นไว้ในหมู่บ้าน ด้านการให้บริการ 2 ข้อ ด้านการสนับสนุน 4 ข้อ

ผู้วิจัยได้กำหนดคะแนนในแต่ละอันคัมไว้ดังนี้

ดีมาก	คะแนน	4
ทำปานกลาง	คะแนน	3
ทำน้อย	คะแนน	2
ไม่ไ้ทำ	คะแนน	1

การหาความตรงตามเนื้อหา

การหาความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้เลือกผู้ทรงคุณวุฒิทางการพยาบาลทั้งที่เป็นนักวิชาการและนักปฏิบัติการ จำนวน 15 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบ

โดยกำหนดเกณฑ์ความเห็นพ้องต้องกันของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 80% ในแต่ละข้อคำถาม จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

การหาความเที่ยง (Reliability)

การหาความเที่ยงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและแก้ไขให้เหมาะสมเรียบร้อยแล้ว ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่จะศึกษา คือ พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชน ขนาด 60, 30 และ 10 เตียง ด้วยตนเอง แล้วนำแบบสอบถามเฉพาะตอนที่ 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพในงานสาธารณสุขมูลฐาน ทั้งด้านการให้บริการและด้านการสนับสนุนมาหาค่าความเที่ยงด้วยวิธีการของโคเอฟฟิเชียนต์อัลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย โดยขอทราบรายชื่อพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนจากบัณฑิตวิทยาลัยแล้วส่งตรงถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชนที่ได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ในโรงพยาบาลที่สะดวกในการติดต่อ ผู้วิจัยก็นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยไปยังผู้อำนวยการโดยตรง
2. ผู้วิจัยได้รับรายชื่อของพยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนจากการเข้าพบผู้อำนวยการโรงพยาบาลโดยตรง และจากการส่งหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงพยาบาลถึงร้อยละ 60 จึงได้ส่งแบบสอบถามไปให้พยาบาลซึ่งทราบรายชื่อเรียบร้อยแล้วโดยตรง ส่วนที่ยังไม่ทราบก็ใช้วิธีการขอความร่วมมือไปยังพยาบาลหัวหน้าฝ่ายรักษาพยาบาลให้ช่วยแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมให้

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจากพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 60 เตียง 37 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.87 และได้รับกลับคืนจากพยาบาล

วิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน ขนาด 30 เตียง 77 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.25 ส่วนพยาบาลในโรงพยาบาลชุมชนขนาด 10 เตียง ได้รับกลับคืนมา 72 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 72

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

- ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างประชากรโดยหาค่าร้อยละ
- ตอนที่ 2 วิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของโรงพยาบาลชุมชนโดยหาค่าร้อยละ
- ตอนที่ 3 วิเคราะห์บทบาทของพยาบาลในงานสาธารณสุขมูลฐานทั้ง 8 งาน ทั้งด้านการให้บริการและด้านการสนับสนุน วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบบทบาทของพยาบาลในโรงพยาบาลทั้ง 3 ขนาด โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียวโดยใช้สูตร

3.1 การหาค่าเฉลี่ยของบทบาทพยาบาลในงานสาธารณสุขมูลฐานแต่ละงานทั้ง 8 งาน

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$\bar{X}$ = หมายถึง มัชฌิมเลขคณิต

$\sum X$ = หมายถึง ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = หมายถึง จำนวนข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง

¹ประคอง กร รณสุต, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรม รมศาสตร์ (กรุงเทพ

มหานคร : โรงพิมพ์เจริญผล, 2525), หน้า 41.

3.3 วิเคราะห์ความแปรปรวนของบทบาทพยาบาลในงานสาธารณสุขมูลฐาน
แต่ละงานทั้ง 8 งาน ทั้งด้านการให้บริการและด้านการสนับสนุนการรพงานของ
พยาบาลฝ่ายรักษาพยาบาลและพยาบาลฝ่ายส่งเสริมสุขภาพระหว่างโรงพยาบาลแต่ละขนาด
โดยใช้สูตร เอฟ - เทสต์ (F - test) ดังนี้

แหล่งความแปรปรวน (Source of Variation)	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ df	ผลบวกของ $(x - \bar{x})^2$ SS	ความแปรปรวน MS = SS/df	F
ระหว่างกลุ่ม (among groups)	(K - 1)	SS _a	MS _a = SS _a / K-1	F = $\frac{MS_a}{MS_w}$
ภายในกลุ่ม (within groups)	(N - K)	SS _w = SS _t - SS _a	MS _w = SS _w / N-K	
ทั้งหมด (total)	(N - 1)	SS _t	XXX	

SS_a หมายถึง Sum of Squares ระหว่างกลุ่ม = $\frac{a^2}{n_A} + \frac{b^2}{n_B} + \frac{c^2}{n_C} \dots - \frac{T^2}{N}$

SS_t หมายถึง Sum of Squares ทั้งหมด = $X_A^2 + X_B^2 + X_C^2 \dots - \frac{T^2}{N}$

SS_w หมายถึง Sum of Squares ภายในกลุ่ม = SS_t - SS_a

MS_a หมายถึง Mean of Squares ระหว่างกลุ่ม

¹ ประคอง กรรณสูต, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (กรุงเทพฯ
มหานคร : โรงพิมพ์เจริญผล, 2525), หน้า 197 - 198.

- MS_w หมายถึง Mean of Squares ภายในกลุ่ม
- K หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเปรียบเทียบ
- N หมายถึง จำนวนข้อมูลทั้งหมด

ถ้าผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนปรากฏว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ก็จะต้องทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรทีละคู่ โดยใช้สูตรการคำนวณของเชฟเฟ (Scheffe' Test all possible comparison) ¹ ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$F = \frac{(M_1 - M_2)^2}{MS_w \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right) (K - 1)}$$

M₁, M₂ มีชั้ณมิ เลขคณิศของคะแนนแ้ดลละกลุ่มที่ค้ดงการทอสอบความแ้ดกค่าง

n₁, n₂ ค้ดง จ้านวนตัวอย้างของประช้ากรสองกลุ่มที่น้ามาทค้ดง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ประคอง กรรณศูต, สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์, (กรุงเทพฯ มหานคร : โรงพิมพ์เจริญผล, 2525), หน้า 201.